

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มรณธมมา -- สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นธรรมดา”

มรณธมมา อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - ระ - นะ - ด้า - มา มาจากคำว่า มรณ (ความตาย) กับคำว่า ธมมา (เป็นธรรมดา) รวมกันเป็น มรณธมมา แปลว่า สัตว์ทั้งหลาย มีความตายเป็นธรรมดา แสดงถึงความ เป็นจริงว่า สัตว์โลกทั้งหมด ไม่มีเว้นเลย เมื่อเกิดมาแล้ว ล้วนมีความตายเป็นธรรมดาด้วยกันทั้งหมด ต้อง ไปสู่อำนาจของความตาย คือไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลยแม้แต่คนเดียว ความเกิด ย่อมมีอยู่ตราบ ใด ความตายก็ย่อมมีอยู่ตราบนั้น เมื่อเหตุปัจจัยพร้อม ความตายก็ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งก็คือ จิตขณะสุดท้ายของ ชาตินี้ เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่เคลื่อนผันสภาพความเป็นบุคคลนี้ จะกลับมาเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้เลย ไม่มีใครอยู่ เหนือความตายได้เลย ตามข้อความในปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ จุฬโรทวิมาน ดังนี้

บทว่า โน เตปิ อชรามรา ความว่า มีความแก่และความตายเป็นธรรมดาทีเดียว อธิบายว่า แม้ความ เป็นผู้มีทรัพย์มากเป็นต้น ก็ห้ามความแก่และความตายที่อยู่เหนือท่านเหล่านั้นไม่ได้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา เกิดจากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญ พระบารมีมาถึง ๔ อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานมาก ทุกคำจึงมาจากพระคุณอันประเสริฐ ยิ่งของพระองค์ การที่แต่ละคนจะได้มีโอกาสได้ยิน ได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงในครั้ง นั้นและได้สืบทอดมาจนถึงยุคนี้สมัยนี้ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระธรรมยังดำรงอยู่ จึงเป็นสิ่งที่มีความที่สุดใน ชีวิต เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของคำสอน ก็ล้วนเป็นคำจริง เป็นคำ อนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นเครื่องเตือนที่ดีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจถูกเห็นถูก มี ความประพฤติดีทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ขัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต จนกระทั่งสูงสุดเพื่อความเป็นผู้หมดจดจากกิเลส ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น

ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับกิเลสทั้งปวงจนหมดสิ้น การเวียนว่ายตายเกิดย่อมมีอยู่ตราบนั้น ไม่เป็นสุคติภูมิ ก็ เป็นทุคติภูมิ ตามกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือถ้าเป็นผลของกุศลกรรม ก็ทำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ เกิดเป็น มนุษย์หรือเกิดเป็นเทวดา ตรงกันข้าม ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมก็ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิ เป็นสัตว์นรกบ้าง เป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง เป็นสัตว์ดิรัจฉานบ้าง ตามควรแก่กรรมของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำมา

ชีวิต เป็นการเกิดดับสืบทอดกันของจิตแต่ละขณะๆ จิตขณะหนึ่งเกิดแล้วดับไปเป็นปัจจัยให้จิตขณะต่อไปเกิดขึ้นเป็นไป ที่กิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตเกิดขึ้นเป็นไปก็เพราะได้สะสมมาแล้วในอดีต เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่อปัญญายังไม่เจริญขึ้นถึงขั้นที่จะดับกิเลสได้ กิเลสก็จะเกิดขึ้นอีกต่อไป อย่างเช่นในชาตินี้ และเพราะยังมีกิเลสอยู่นี้เอง การเวียนว่ายตายเกิด จึงยังไม่จบสิ้น เป็นเหตุให้มีสภาพ ธรรมเกิดดับสืบทอดไป ยังไม่พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏฏ์

การเกิดในภพหนึ่งชาติหนึ่งนั้น สั้นมาก ไม่ยั่งยืนเลย ความเกิดยังเป็นไปตราบใด ความตายก็ย่อมมีอยู่ ตราบนั้น แม้จะเกิดเป็นเทวดามีความสุขสะดวกสบายทุกอย่าง แต่ถึงอย่างไรแล้ว ในที่สุดก็ต้องเคลื่อนพ้น จากความเป็นเทวดา แม้เกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดมาในแต่ละภพแต่ละชาติ ก็ต้องสิ้นสุดที่ ความตายทั้งนั้น เกิดแล้วก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น แล้วก็ต้องเกิดอีก ยังต้องเดินทางต่อไปใน สังสารวัฏฏ์ มีการเกิดอยู่ร่ำไป ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรม นั้นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น

ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น บุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือญาติพี่น้องเป็นต้น ย่อมสามารถ ช่วยเหลือทำกิจในด้านต่างๆ แก่เราได้ แต่พอถึงเวลาตาย บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถที่จะช่วยด้านทานไว้ได้ เลย กล่าวคือไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ไม่ตายได้ ใครๆ ก็ช่วยเราไม่ได้เลยจริงๆ แม้จะมีแพทย์ผู้มีความสามารถ มากเพียงใด ก็ไม่สามารถทำให้ไม่ตายได้ จึงไม่มีใครสามารถรอดพ้นจากความตายไปได้เลย

ดังนั้น ต้องไม่ลืมเลยว่า ทุกคนกำลังจะตาย จะตายเหมือนอย่างคนที่ตายไปแล้ว บางคนไปเยี่ยมคน ป่วยหนัก คิดว่าเขากำลังจะตาย แต่ความจริงทุกคนทั้งหมดเลยกำลังจะตาย คนที่ไปเยี่ยมอาจจะตายก่อนก็ได้ ซึ่งไม่มีการรู้ล่วงหน้าเลยว่าใครจะตายเมื่อไหร่ที่ไหนอย่างไร แต่ทุกคนกำลังจะตายแน่นอน มั่นใจได้เลยว่า ตายแน่นอนทุกคน พอถึงเวลานั้นก็ตายแน่ๆ เมื่อจิตขณะสุดท้ายในภพนี้ชาตินี้เกิดขึ้น ก็ต้องละจากโลกนี้ไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ก่อนตายจะทำอะไร? ซึ่งควรจะได้พิจารณาจริงๆ ว่า เมื่อแต่ละคนจะต้องตายอย่างแน่นอน เพราะสัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นธรรมดา ถ้าเห็นว่สิ่งใดมีประโยชน์ที่สุด ก็ทำสิ่งนั้น ไม่ทำสิ่งอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ทำดีและฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งกับตนเอง และผู้อื่น นั่นคือ ประโยชน์ที่ควรจะเกิดขึ้นก่อนที่จะตายจากความเป็นบุคคลนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าเป็นสิ่งที่ ประเสริฐที่จะสะสมสืบทอดเป็นที่พึ่งต่อไป

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]